

ИЗДАНИЕ НА СЪЮЗА НА ИЗОБРЕТАТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ИНОВАТИВНО

В БРОЯ

Големите български изобретатели

Събития • Предстоящи събития

Новини от света на бизнеса и интелектуалната собственост

Румен Антонов

Иван Ночев

Иван Митев

Брой 12 (18)/2023

ISSN: 2815-3502

Редакционна колегия

Проф. д.т.н. инж. Гаро Мардиросян – гл. редактор

Д-р инж. Марио Христов – зам. гл. редактор

Проф. д.с.н. Славка Лукипудис

Доц. д-р Роксандра Памукова

Маг. Милен Марков

Използвани са и материали от Интернет, сайта на Патентно ведомство на Република България <https://www.bpo.bg/>, сайт <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/bg/sheet/36/>, сайт на ИКИТ-БАН www.space.bas.bg, сайт на Съюза на изобретателите в България <https://sibulgaria.org/> и лични архиви.

Съдържание

Големите български изобретатели	3
РУМЕН АНТОНОВ	
ИВАН НОЧЕВ	
ИВАН МИТЕВ	
Събития	15
Новини от света на бизнеса и интелектуалната собственост . .	27
Предстоящи събития	31
IWIS 2023	
КОНКУРС „НАГРАДИТЕ НА БАИТ” - 2023	
XXIV SGEM GEOCONFERENCE 2024	

Големите български изобретатели

Румен Антонов

е човекът, изобретил автоматичната
безстепенна скоростна кутия за малки автомобили

Румен Антонов е български изобретател в областта на автомобилостроенето. Изобретява уникална автоматична безстепенна скоростна кутия, приложима за малки автомобили и със слабо нарастване на разхода на гориво. От много години живее и работи в Париж, Франция. Неотдавна отново се прочу с конструиран от него нов тип автомобилен двигател.

Румен Антонов е роден на 21 януари 1944 г. в София в семейство на царски офицер. Заради произхода си има неприятности в социалистическа България. Въпреки мечтата си да следва медицина завършва инженерство във ВМЕИ „Ленин“ и промишлен дизайн в Художествената академия. Изкарва и курс по физика при известния професор Азаря Поликаров. Не намира в България подходяща почва за развитие и приложение на своя изобретателски талант. Прави 17 неуспешни опита да избяга зад граница, докато през 1988 г. се жени за францужойка и емигрира във Франция, а по-късно се установява в Манчестър, Великобритания.

Изобретява уникална автоматична скоростна безстепенна кутия, която е приложима за малки коли и има слабо нарастване на разхода на гориво. С помощта на капитал от Холандия учредява фирма „Антонов Пи Ел Си“, регистрирана в Манчестър (1991). Патентова изобретената кутия и скоро след това я продава на водещи световни автомобилпроизводители – най-напред на японски („Хонда“), после френски („Рено“, „Пежо“), британски („Роувър“), германски (за „Даймлер-Крайслер“), индийски (за „Сузуки“), като се ангажира да разработи промишлен прототип. „Тойота“ също я използва, но без лиценз, за което изобретателят ги съди.

За по-нататъшно финансиране на фирмата тя излиза (пуска акции) на фондовата борса (1995 г.), но за няколко години натрупва загуби от 2 млн. брит. лири. След 2000 г. постепенно започва да печели, за да достигне котиране на борсите в Лондон и Амстердам за 150 млн. USD.

В Ротердам регистрира фирма „Антонов автоматик технолѐджи“ („Антонов АТ“) с дъщерно дружество във Франция. Френската държава отпуска субсидия от 200 000 фр. фр. за нови разработки. Японският гигант „Хонда“ откупува лиценз за 6-степенна кутия (оценявайки я като по-малка, по-лека и по-икономична) с ангажимент за възнаграждение за всяка продадена кола с нея. Фирмата се котира на борсите в Лондон и Париж за над 30 USD. Нови перспективи се откриват със закупуването на клиента му „Роувър“ от най-големия китайски производител на автомобили.

Източник
Интернет

Иван Ночев, разработил уникална система за кацане на Луната

Малцина знаят, че двигателите на лунния модул „Орел“ (Eagle) на програмата „Аполо“ са разработка на българина Иван (Джон) Ночев

На 16.07.1969 г. от космодрума „Кенеди“ стартира американският космически кораб „Аполо 11“ с астронавтите Нийл Армстронг, Майкъл Колинс и Едуин Олдрин на борда. На 20.07.1969 Армстронг успешно се приземява на Луната с лунния модул „Орел“, за да направи първите човешки стъпки там. Изобретенията от Иван Ночев двигатели осигуряват успешното кацане, а след това и успешното скачване на модула „Орел“ с кораба „Аполо 11“.

Зад този огромен успех стоят многогодишни усилия на хиляди учени, инженери, техници и работници, които са изобретили уникалния космически кораб „Аполо 11“. Малко хора обаче знаят, че заслуга за това има и един българин – карловецът Иван (Джон) Ночев.

От малък Иван Ночев се увлича по техниката. Завършва механо-техническо училище, стажува в казанлъшкия завод „Арсенал“, постъпва в Държавната аеропланна работилница в Божурище. По-късно основава Аеропланната работилница към летище „Марино поле“ – Карлово.

През 1942 г. с група авиотехници Иван Ночев изкарва тримесечна специализация в Германия и е приет за студент в Берлинската политехника. По време на войната сградата на политехниката е разрушена и той се завръща в България. В началото на 1944 г. продължава образованието си в Прага и го завършва във Виена, където получава докторска степен. Работи известно време на летището на австрийската столица и отново се завръща в България.

През 1951 г. Иван Ночев заминава за Канада, където работи в „Air Canada“. През 1956 г. заминава за САЩ. Работи за аерокосмическия гигант “Дженерал Дайнамикс Корпорейшън” (“General Dynamics Corporation”). През 1962 г. д-р инж. Джон Ночев става американски гражданин и създава собствена фирма в областта на аерокосмическите изследвания – Лансиа (Lancea).

За съжаление информацията за работата му в НАСА (National Aeronautics and Space Administration), е доста оскъдна.

След 1989 г. Ночев желае да се върне в България, но внезапно влошаване на здравословното му състояние го спира и той умира на 13 март 1992 година в Сан Диего, Калифорния. На погребението му присъстват трима американски президенти. Дори само този факт може да ни покаже колко уважаван човек е бил той.

Община Карлово полага усилия да поддържа родната къща на Иван Ночев, а от скоро един от кварталите на града носи неговото име.

Източник
Интернет

Иван Митев, откривателят на шестия сърдечен тон, обявен за българското научно откритие на XX в.

През 1972 г., докато преслушва сърцето на пациент, долавя допълнителен тон. Несигурен в своето откритие, продължава преглеждането на други пациенти, като се опитва да долови наличието на този допълнителен тон.

Проф. Митев депозира своето откритие в Института за изобретения и рационализации (ИНРА) на 27 юли 1972 г. На следващата година той публикува научна статия в списание "Педиатрия", но тя като че ли остава незабелязана. През май 1977 г. френско кардиологично списание публикува неговата статия "Шести сърдечен тон" и много кардиолози от различни страни искат препечатка от нея. Така проф. Митев получава световно признание. А на 12 януари 1979 г. ИНРА публикува в своя бюлетин формулата на откритието на проф. Иван Митев. Предстоят още изпитания, в едногодишен срок могат да се оспорят доказателствата за наличието на шестия сърдечен тон или да се появи друг претендент, заявил по-рано откритието си в тази област.

Какво представлява шестият сърдечен тон? За това проф. Митев има две хипотези. Първата е, че тонът има съдов произход и възниква вследствие на трептения при разтягане на аортата и ново свиване в края на систолата. Втората е, че източникът на шестия сърдечен тон се намира вътре в сърцето и се дължи на трептения, възникващи в стената на камерата през време на сърдечната систола.

Описаният тон е регистриран при здрави и сърдечно болни с изолирана недостатъчност на аортната клапа; при сравнително по-малък брой болни с чиста митрална стеноза и при миокардит. При деца този тон е само патологичен.

Ако се забележи ясно изявен шести сърдечен тон у дете, това означава, че то има заболяване на сърцето. У здрави деца този тон се среща рядко – при около 1 %.

От започването на своя професионален живот през 1950 г. до последния си дъх една от основните задачи на проф. Митев е подобряване на детското здравеопазване.

През 1950 г. е инспектор към Отдела по майчинство и детство при Окръжния здравен отдел в град Русе. През този период в Русенска околия, най-вече в областите Разград и Силистра, здравеопазването е на крайно ниско ниво, а детската смъртност е висока. От 1953 до 1960 г. проф. Митев е началник на същия отдел. Работейки всеотдайно и с младежка целеустременост, той допринася много за изграждане и укрепване на здравеопазването в този район на България. Убедителен факт за големия прогрес е неколкотократно снижение на детската смъртност за кратък исторически период. Това се отнася с особена сила за района на Лудогорието.

През 1956 г. изживява една от инфарктните си ситуации като лекар и администратор – борбата с полиомиелитната епидемия, развила се в град Русе. *"Затворихме училища, детски градини и ясли. Пълна забрана на децата да излизат от къщите. По цял ден каруци разхвърлят хлор по улиците. Градът опустя! Никакви указания за действия!"* – пише в свои записки проф. Иван Митев. И това предизвикателство е успешно преодоляно!

Особена е заслугата на проф. Митев за започване на строежа на нова сграда на областната болница в Русе, която е построена наполовина до неговото напускане и се използва успешно до днес. Въпреки огромната административна дейност и всеотдайността, с която я извършва, проф. Митев започва да работи над кандидатската си дисертация, посветена на проблемите на детската смъртност и организацията на детското здравеопазване, която защитава успешно през 1962 г.

От 1960 г. до пенсионирането си през 1989 г. проф. Митев работи в Научния институт по педиатрия (ГИП) в София – днешната СБАЛ по детски болести, която носи неговото име. От започването на своя професионален живот през 1950 г. до последния си дъх това беше една от основните му задачи – подобряване на детското здравеопазване.

Преминава цялата йерархична стълба от научен сътрудник през доцент, професор, ръководител на клиника, заместник-директор до директор на същия институт. Той ръководи НИП от края на 1984 до края на 1989 г., когато в него работят повече от 700 души персонал и легловата база е повече от 600 легла. През този период НИП е мощна лечебна, учебна, научна и организационно-методична институция с големи заслуги за цялостното развитие на българската педиатрия и детското здравеопазване в България. Именно тогава България е с най-нисък процент на детска смъртност. Значителен дял от успехите се дължи на енергичната, всеотдайната и с голям организационен опит личност на проф. Митев. Пак през този период започва строителството на мечтаната от поколения педиатри нова и модерна сграда на НИП, дело, незавършено успешно от следващите ръководители. Проф. Митев до последните си дни преживяваше с голяма болка неуспешния край на това дело.

СБАЛ по ДЕТСКИ БОЛЕСТИ
"ПРОФ. ИВАН МИТЕВ"

Изключително и само негова е заслугата за построяването на сградата на поликлиниката към НИП, която и в момента функционира като медицински център към СБАЛДБ.

Съществен е приносът на проф. Митев за укрепване и развитие на клиниката по ревмокардиология, а оттам и за решаване проблемите на сърдечносъдовата и ревматолагичната патология сред българските деца. Неговите научни интереси са съсредоточени главно в областта на профилактиката, диагностиката, лечението и рехабилитацията на ревмокардиологичните заболявания и по-специално на безкръвната функционална диагностика на сърдечносъдовите заболявания. Със своя търсец, неспокоен дух, проф. Митев е автор на над 50 научни публикации в тези области, признат е за изобретател и рационализатор. В почти всички е единствен автор.

През 1994 г. е издадена пощенската марка "Шести сърдечен тон", която е единствената в света, посветена на кардиологията.

Източник
БТА

Събития

СЪЮЗЪТ НА ИЗОБРЕТАТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ ВРЪЧИ НАГРАДИТЕ ОТ КОНКУРСИТЕ „ИЗОБРЕТАТЕЛ НА ГОДИНАТА - 2023“ И „МЛАД СЕЛЕКЦИОНЕР НА ГОДИНАТА - 2023“

***В конкурса „ИЗОБРЕТАТЕЛ НА ГОДИНАТА - 2023“
бяха номинирани следните изобретатели:***

НОМИНАЦИЯ № 1

Инж. Илия Чорбов, участвал в конкурса с изобретението „Устройство за получаване на разпенени гранули от композитен материал“, като материалът се състои от смляно отпадъчно домакинско стъкло и продукт от изгорели люспи на оризови зърна. Предимство на изобретението е специалната конструкция и използването на 2 отпадъка: смляно отпадъчно домакинско стъкло, и продукт с фина структура и нано размери на частиците от изгарянето на люспи от оризови зърна, с възможност за получаване на различни по големина качествено разпенени гранули при най-икономично използване на енергията за получаване. Полученият материал е дишащ, т.е. със свързани, проходими пори, което е предпочитано при използване за топлоизолация, за да не се образува влага от конденз в помещенията.

НОМИНАЦИЯ № 2

Проф. д-р по физика инж. Гаро Мардиросян, участвал в конкурса с 2 изобретения в областта на защитата от бедствия и аварии, и защита на критична инфраструктура. Изобретението „Кинематична система за ранно предупреждение за земетресение към обекти на критична инфраструктура“ може да има приложение при антисеизмична защита на обекти от критична инфраструктура – например атомни електроцентрали, язовирни стени и други, от въздействието на разрушителни сеизмични вълни. Базира се на разлика в скоростите между надлъжната и напречната сеизмична вълна. Първата – надлъжната вълна която се движи с по-голяма скорост, но има по-малко разрушително действие, задейства системата, което дава възможност да се реагира до пристигането на втората – напречна вълна, движеща се с по-малка скорост но имаща разрушително действие. Изобретението „Система за ранно предупреждение по поречието на язовирна стена“ се отнася до система, чрез която се подава предупредителен сигнал към населението, съответните служби и структури, попадащи в заливната зона при висока водна вълна вследствие аварийно отваряне или разрушаване на преливника или основни изпускатели, повреди в язовирната стена. Приложението е при защита на населението и инфраструктурата в поречието под язовирната стена от разрушителното действие на водната вълна.

НОМИНАЦИЯ № 3

Николай Димитров, участвал в конкурса с изобретението „Дезинфектатор на банкноти“, които минават на каса навсякъде, където се работи с банкноти. Предимствата на дезинфектора спрямо съществуващите такива са, че липсва помпа за подаване на дезинфекционната течност вертикално нагоре, а подаването става гравитачно от резервоара към тампоните., поради което не е необходим сензор за налягане. Изсушаването на банкнотите става чрез струя топъл въздух с константна температура, което е гаранция да не се повредят банкнотите.

Победителят в този конкурс „Изобретател на годината 2023“ бе обявен от председателя на Съюза на изобретателите в България д-р инж. М. Христов, който връчи почетен плакет и статуетка на проф. д-р по физика инж. Гаро Мардиросян

В конкурса „МЛАД СЕЛЕКЦИОНЕР НА ГОДИНАТА,, бяха номинирани следните селекционери:

НОМИНАЦИЯ № 1

Димитър Сотиров, участвал в конкурса със селекция на **нов сорт ябълка “Сияна”**. Предимствата на сорта са, че встъпва в плододаване на втората година след засаждането. Плодовете узряват *около 20–25 септември*, т.е. с около една седмица преди тези на “Златна превъзходна”. Консумативната им зрялост почти съвпада с беритбената или настъпва до 10-ия дни след брането. Сорт “Сияна” е високо родовит и редовно плододаващ сорт. Сумарният добив за периода на изпитванията 2012–2021 г. е средно 222 kg/дърво, което е с 26,7% повече от този на стандарта (175 kg/дърво). Характеризира се с превъзходни качества на плодовете, с характерна устойчивост на растенията на болести и застудявания. Плодовете са атрактивни, с много добро качество, подходящи за прясна консумация и продължителен срок на съхранение при обикновени условия. Като практически устойчив на струпясване сорта е подходящ за производство на екологично чиста плодова продукция.

НОМИНАЦИЯ № 2

Доц. д-р РАНГЕЛ ДРАГОВ, участвал в конкурса със селекция на **нов сорт твърда пшеница „Дейче“**. Сортът се отличава с висока добивност (от 800 до 850 kg/дка). Притежава висока сухо- и студоустойчивост. Средна до висока устойчивост на разпространените стопански важни болести (брашнеста мана, ръжди, листни петна и др). Растенията изкласяват през периода 20–25 май и са високи от 90 до 96 cm, но стъблата са устойчиви на полягане, което улеснява жътвата, без съществени загуби на зърно. Зърното е едро (от 45 до 47 грама абсолютно тегло и от 79 до 80 kg/hl хектолитрова маса). Зърното притежава много добри технологични качества: има високо съдържание на жълти пигменти, мокрият глутен е 29–30 %, а стъкловидността достига в рамките на 95 до 97%. Най-новият сорт Дейче се отличава с висока добивност, устойчивост на неблагоприятни, стресови условия и качествено зърно.

НОМИНАЦИЯ № 3

Колектив от селекционери на института по царевицата Кнежа, участвали в конкурса със селекция на два **нови хибрида царевица – Кнежа 649 и Кнежа 650А**. Двата сорта са от групата по ФАО 600–700. Институтът в Кнежа се характеризира с интензивна и ефективна селекционна дейност по създаването на хибриди царевица за зърно. Той работи по програми за селекция на сортове и хибриди на захарна и пуклива царевица, както и за царевични сортове за силаж. Създадените от институтския селекционен колектив, хибриди се характеризират с висока добивност, достигаща до 900–1200 kg от декар, чисто бонифицирано зърно. Това са биологическите възможности на тази култура, наречена с основание „Царица на полето“, поради това, че добивността им няма биологически „таван“ Представените хибриди царевица са от групата по ФАО 600–700, характерни с продължителния си вегетационен период в рамките над 150 дни и това дава възможност на стопаните от по-равнинните райони да ги отглеждат с успех.

Победителят в конкурса „Млад селекционер на годината – 2023“ бе обявен от зам.-председателя на Съюза на изобретателите в България проф. д-н Славка Лукипудис, ресорен отговорник за научните селекционни институти, която връчи почетен плакет на доц. д-р РАНГЕЛ ДРАГОВ

ДЕВЕТНАДЕСЕТА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ SES 2023

От 24 до 26 октомври 2023 в София се проведе поредната Деветнадесета международна научна конференция Космос, Екология, Сигурност (Space, Ecology, Safety) – SES 2023, посветена на 35-годишнината от Научната програма за космическия полет на Александър Александров.

Откриването на конференцията SES 2023 се проведе в големия салон на Централната сграда на Българска академия на науките. Приветствия към организатори и участници и пожелания за успешна работа на Конференцията се поднесоха от името на Председателя на БАН акад. Юлиан Ревалски, от името на Началника на Военна академия „Г.С.Раковски“ ген.-майор Тодор Дочев, от Командира на ВВС ген.-майор Димитър Петров, Национален институт по геофизика, геодезия и география при БАН (НИГГГ-БАН), Технически университет – София, Минно-геоложки университет „Св. Ив. Рилски“, Нов български университет, Съюз на изобретателите в България и др.

В рамките на Пленарната сесия бяха изнесени 5 доклада, три от които с автори чуждестранни учени. Интерес предизвика специалната сесия, посветена на катастрофалното земетресение в Турция през месец февруари тази година.

След двете пленарни сесии чл.-кор. Петър Гецов представи новата книга на проф. Гаро Мардиросян „Въведение в космонавтиката“, издание на Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.

През следващите два дни в петте сесии „Космическа физика“, „Аерокосмическа техника и биотехнологии“, „Дистанционни изследвания и Геоинформационни системи“, „Екология и мениджмънт на риска“ и „Космическо материалознание и нанотехнологии“ бяха представени общо над 80 доклада в устна и постерна форма. Като автори и съавтори участват над 90 учени, докторанти и специалисти, включително и повече от 25 чуждестранни участника от над 15 страни: Австрия, Белгия, Бразилия, България, Германия, Гърция, Египет, Индия, Испания, Италия, Китай, Малта, Полша, САЩ, Турция, Франция, Чехия, Япония. По традиция най-много чуждестранни участници са от Русия.

При официалното откриване на Конференцията директорът на Института за космически изследвания и технологии при Българска академия на науките (ИКИТ-БАН) проф. д-р инж. Георги Желев връчи грамота и почетен плакет на доц. д-р Роксандра Памукова – член на Управителния съвет на Съюза на изобретателите в България и отговарящ за международната дейност на Съюза. Отличието ѝ се връчва за нейните заслуги към изобретателската дейност на ИКИТ-БАН и за подкрепата ѝ при представянето на патентите и полезните модели на международни иновационни форуми, всички от които са отличени с награди.

Следващата юбилейна Двадесета международна научна конференция „Космос, Екология, Сигурност – SES 2024“ ще се проведе през октомври 2024 г.

STARA PLANINA HOLD PLC

Фондация ЕВРИКА подкрепя проекти на талантиливи български деца и младежи в областта на науката, техниката и предприемачеството, насърчава обучението и специализацията, стимулира разширяването на младежкото международно научно и техническо сътрудничество, подкрепя младите изобретатели, учени и предприемачи, участва в разпространяването на научни, технически и икономически знания.

София 1000, бул. "Патриарх Евтимий" №1
телефони: (3592) 981-51-81, 981-54-83, 981-37-99
факс: (3592) 981-54-83
e-mail: office@evrika.org

Новини от света на бизнеса и интелектуалната собственост

Френската търговска верига Carrefour обяви, че се завръща на българския пазар чрез нови магазини и продукти. Повторното навлизане у нас ще е чрез франчайз и благодарение на гръцкия партньор на компанията - Retail & More. Новината беше потвърдена и от българската компания за супермаркети Parkmart Holding, чиито магазини ще ползва френската марка. Френската верига хипермаркети ще се завърне в България първоначално с 20 нови магазина. До 5 години супермаркетите в България ще са цели 200 на брой. Retail & More е гръцкият франчайзингополучател на Carrefour от 2022 г. От компанията вече водят активни преговори с няколко български компании за т. нар. "подфранчайзинг" на френската марка, като сред тях са 20 магазина от веригата Parkmart Holding. Тя е основана през 2018 г. от Добромир Андонов, като първият магазин на компанията е във Варна. Към днешна дата Parkmart има магазини на територията на по-големите градове в страната. Супермаркетите трябва да преминат под марката Carrefour през следващите месеци. Carrefour навлезе на българския пазар през 2009 г. чрез предишния си гръцки франчайзингополучател Marinopoulos. Той загуби франчайзинга за френската марка през 2016 г.

Към края на 2022 година Carrefour присъства в над 40 страни.

В България има 189 души с банкови кредити за над 1 млн. лв., показват данни на БНБ. За година броят на хората със заеми за над 1 млн. лв. се увеличава с 40 на сто. При кредитите за домакинствата, както и при депозитите, най-голям ръст има при тези за суми между 500 хил. и 1 млн. лв. За година броят на тези заеми, както и на общата сума, изтеглена от банките чрез тях, нарастват с над 60 на сто. Кредитите за граждани със суми между половин и един милион лева са 1574 броя, а общата сума, изтеглена чрез тях, е над 1 млрд. лв. Само хора с много високи доходи могат да си позволят да изплащат такива заеми. На второ място по ръст за заемите за домакинства за суми между 250 хил. и 500 хил. лв., които нарастват с 44%. При по-малките кредити ръстът е по-малък, а при тези за суми между 5 хил. и 10 хил. лв. и по-малки от 1000 лв. дори има спад. Фирмените кредити за над 1 млн. лв. за година нарастват с 3,8% до 6211 броя. Общата сума, изтеглена чрез тези заеми, надхвърля 32,7 млрд. лв., което е близо 75% от общия размер на фирмените кредити.

Източник
Труд

Продължаващото потискане на лихвите по влоговете е основният фактор за рекордната печалба на банките у нас, която в края на юли достига 2 млрд. лв., става ясно от данните на Българската народна банка (БНБ). За сравнение, миналата година, която също завърши с рекорден финансов резултат на системата, печалбата за цялата година беше 2.1 млрд. лв. Тази година до момента се очертава ръст от 68%. Почти целият ръст в печалбата идва от приходите от лихви, които нетно са се повишили с близо 1 млрд. лв. – от 1.725 млрд. лв. към юли 2022 г. на 2.697 млрд. лв. към юли 2023 г. Причината е разтварящата се ножица между увеличаващите се лихви по кредитите, които много бавно се пренасят у нас, и потискането на лихвите по депозитите, които продължават да са близко до нулата. Активите на банковата система към 31 юли са 160 млрд. лв., а брутните кредити и аванси са 107 млрд. лв. Брутният кредитен портфейл нараства със 727 млн. лв. (0.8%) до 92.4 млрд. лв. на месечна база. Депозитите в банковата система в края на юли са 137 млрд. лв., като през месеца е отчетен спад с 854 млн. лв. (0.6%). Спестяванията на фирмите и на гражданите обаче растат - на бизнеса с 567 млн. лв. или 1.3%, и на домакинства - с 605 млн. лв. или 0.8% на месечна база. Балансовият собствен капитал на банковата система в края на юли е 18.7 млрд. лв. и на месечна база нараства с 348 млн. лв. (1.9%). Ликвидният буфер е 44.8 млрд. лв.

България е в топ 50 на иновативните икономики в света по Глобалния иновационен индекс за 2023 г.

България се нарежда на 38-мо място в тазгодишното издание на Глобалния иновационен индекс (GII), публикуван от Световната организация за интелектуална собственост (WIPO), с обща оценка от 39.0. Този резултат нарежда страната ни след Унгария, Малайзия и Латвия, но я позиционира в топ 50 на иновативните икономики в света. През 2021 и 2022 г. България е на 35-то място. Въпреки малкото отстъпление страната ни може да се гордее, че изпреварва като общ рейтинг държави като Турция, Бхарат (Индия) и Полша. България се нарежда най-високо в категориите „Инфраструктура“ (28-мо място), „Резултати от знания и технологии“ и „Творчески резултати“ (34-то), а се представя най-слабо в „Институции“, „Човешки капитал и научни изследвания“ (66-то място), „Пазарна сложност“ (60-то място) и „Бизнес сложност“ (42-ро място).

Най-големият завод за олио в България – предприятието "Олива" в село Разделна край Варна, затвори заради липса на суровина. Според Сдружението на производителите на растителни масла и маслопродукти в България удължаването на забраната за внос на украински слънчоглед няма да помогне на зърнопроизводителите, а единствено ще затрудни и ощети преработвателите. България е един от най-големите износители на слънчогледово олио в света. През 2022 г. цената на слънчогледа, на която българските земеделци продаваха на заводите за преработка достигна средно 1200 лв. за тон. Това предизвика силно поскъпване на олиото в търговската мрежа. След това, при отварянето на безмитния внос на украински слънчоглед за Европа, цената на слънчогледа тръгна надолу и продължи да пада, въпреки че през април в пет източноевропейски държави, включително и България, бе въведена забрана за внос от Украйна. Преработвателите коментират, че предпочитат да изкупят целия български слънчоглед, но той не е достатъчен, за да натовари производствените им мощности. Налага се внос от поне 1,5 милиона тона суровина и за тях вносът от Украйна е изключително важен.

Предстоящи събития

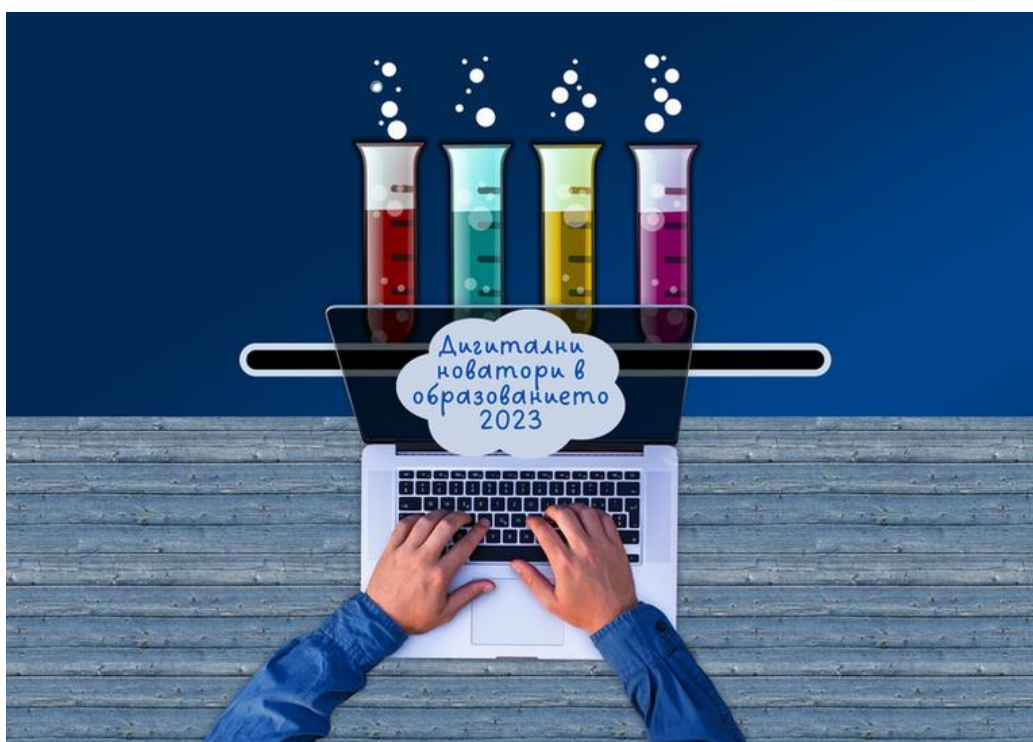

Конкурсът „Наградите на БАИТ” 2023 набира кандидати до 15 декември

*Започна регистрацията за участие в конкурса
„Наградите на БАИТ” за 2023 г.*

Регистрацията е безплатна и ще бъде отворена до 24.00 ч. на 15 декември 2023 г. В конкурса могат да участват компании, регистрирани в България по българското законодателство, български организации и институции, лица и екипи, работещи за тях.

13-ото издание на конкурса ще определи носителите на 8 отличия в следните категории:

Образователна награда, Младежка награда, Журналистически принос, Публична администрация, StartUp Компания, Успешен български ИКТ продукт/услуга, Успешен ИКТ проект в полза на българската икономика и Награда за специален принос.

https://www.bait.bg/novini/zapochva-registracziyata-za-konkursa-nagradite-na-bait-za-2023-g/?fbclid=IwAR1bb22CbI0Ba53FLpl21dr3MUFR2_QeAvSqZBXha-MaiqWwOOIdV6JJIEA

**XXIV SGEM GeoConference 2024! Get Your Paper Indexed
in SCOPUS, Clarivate and the most important scientific
databases**

**XXIV SGEM GeoConference 2024 - evaluated and indexed
by most important Scientific Databases - Scopus,
Clarivate, EBSCO, ProQuest etc.**

**29 June - 8 July 2024
Call for Abstracts**

**XXIV SGEM GeoConference 2024 is focused on Global
Warming, Climate Change, CO2 Reduction, Biodiversity, and
Green Technologies for a Sustainable Future.**

email: sgem@sgem.org

Event URL: <https://sgem.org>

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ И ИЗКУСТВОТО

ИНСТИТУТ ЗА ИНОВАЦИИ

ИЗСЛЕДОВАТЕЛ

ISSN 1311-9443

Format A4

Списание “ИЗСЛЕДОВАТЕЛ” включва изследвания, модели, концепции, идеи и прогнози в областта на еволюцията, поведението, творческите процеси и структурата на системите, т.е. креативни аспекти на всяко знание.

Списание “ИЗСЛЕДОВАТЕЛ” се издава от 2001 г. То е издание на Българска Академия на Науките и Изкуствата. Включва статии и на автори извън Академията, които желаят да популяризират своите нетрадиционни концепции и иновации или да запазят авторските си права върху интелектуални продукти чрез представяне на тяхното описание в престижни световни библиотеки.

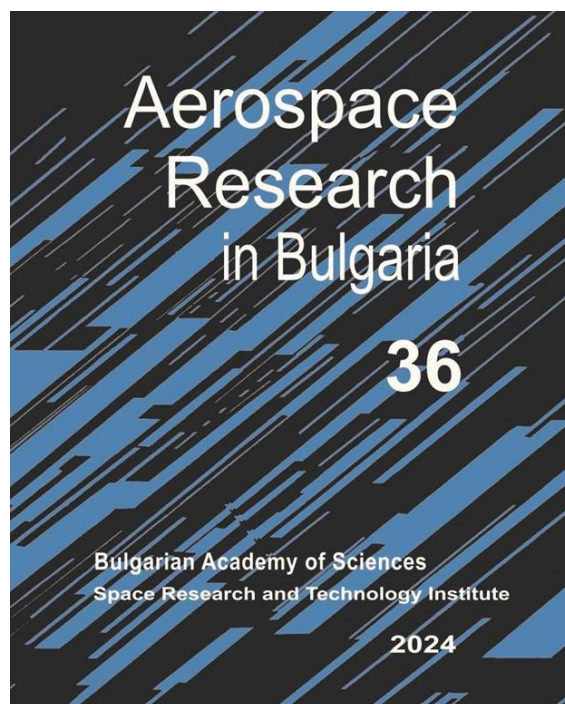
Желаещите да публикуват свои текстове или илюстрации в сборника е необходимо да ги изпратят на научния редактор акад. проф. д-р инж. Георги Ламбаджиев (georgilam@abv.bg).

Всеки автор, публикувал свои статии в списание “ИЗСЛЕДОВАТЕЛ” получава електронен екземпляр на съответния брой на списанието.

Единственото издание у нас, в което може да намерите
оригинални научни и приложни материали
в областта на

АВИАЦИОННАТА И КОСМИЧЕСКАТА НАУКА И ПРАКТИКА

е списание

издание на

ИНСТИТУТ ЗА КОСМИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИИ

при

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

e-mail: journal@space.bas.bg
<http://journal.space.bas.bg/>
Facebook: Aerospace research in Bulgaria

ФЕДЕРАЦИЯТА НА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИТЕ СЪЮЗИ (ФНТС)

е творческо-професионално, научно-просветно, неправителствено, неполитическо сдружение с нестопанска цел на юридически лица – съсловни организации, регистрирани по ЗЮЛНЦ, в които членуват инженери, икономисти и други специалисти от областта на науката, техниката, икономиката и земеделието.

ФНТС е съучредител и член на Световната федерация на инженерните организации (WFEO).

ФНТС членува и в Европейската федерация на националните инженерни асоциации (FEANI).

ФНТС е член на Постоянната конференция на инженерните организации от Югоизточна Европа (CO.P.I.C.E.E.), Глобалният Договор на ООН, Европейски млади инженери (EYE).

ФНТС осъществява двустранно сътрудничество със сродни организации от редица страни.

- ФНТС обединява 19 национални сдружения – научно-технически съюзи (НТС) и 34 териториални сдружения – ТС на НТС, в които членуват над 15 000 специалисти от цялата страна.
- ФНТС е собственик на еднолично дружество с ограничена отговорност "ИНОВАТИКС" ЕООД с предмет на работа инженерно-внедрителска дейност.
- Към ФНТС функционира Център за професионално обучение, лицензиран от НАПОО към Министерски съвет на Република България.

Контакти с Център за професионално обучение:

+ 359 2 989 33 79; e-mail: kvvo@fnts.bg

Дом на науката и техниката – град София, предлага зали под наем на атрактивни цени, прекрасни условия за провеждане на научно-технически мероприятия, международни симпозиуми, конгреси, конференции, курсове, концерти, коктейли и др.

Предлагаме ви зали с площ от 39 м2 до 200 м2.

Контакти за зали и офиси под наем:

инж. Марин Антонов: + 359 2 987 72 30; + 359 878 703 669; e-mail: m.antonov@fnts.bg

инж. Валентин Ставрев: + 359 2 986 16 81; + 359 878 703 720; e-mail: vstavrev2@hotmail.com

инж. Невена Дончева: + 359 2 986 16 81; + 359 878 703 714; e-mail: n.doncheva@fnts.bg

ФНТС, София 1000, ул. "Г.С.Раковски" №108, <http://www.fnts.bg/>

Съюзът на Изобретателите в България (СИБ) е сдружение с нестопанска цел в частна полза на изобретатели, патентни специалисти, селекционери и новатори от всички области на науката и техниката и функционира на принципите на доброволното членство, самоуправлението и демократичността в съответствие със Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

СИБ е член на:

**Федерацията на научно-техническите съюзи
в България (ФНТС)**

**Международната федерация на асоциациите
на изобретателите (IFIA)**